ואי אתמר בהא בהא קאמר רבה אבל בהא אימא מודי ליה לרב הונא צריכא תנן המבכרת המקשה לילד מחתך אבר אבר ומשליך לכלבים מאי לאו מחתך ומניח ואי אמרת למפרע הוא קדוש יקבר מיבעי ליה לא הכא במאי עסקינן במחתך ומשליך אבל מחתך ומניח מאי יקבר אדתנא סיפא יצא רובו יקבר ונפטרה מן הבכורה ליפלוג וליתני בדידיה במה דברים אמורים במחתך ומשליך אבר אבר אבל מחתך ומניח יקבר הכי נמי קאמר [א]בד"א במחתך ומשליך אבל מחתך ומניח נעשה כמי שיצא רובו ויקבר א] [ב]בעי רבא [ג] הלכו באיברין אחר הרוב או לא הלכו באיברין אחר הרוב היכי דמי אילימא כגון שיצא רוב במיעוט אבר וקא מיבעיא ליה האי מיעוט דבראי בתר רוב דאבר שדינן ליה או בתר רובא דעובר שדינן ליה פשיטא [ד]דלא שבקינן רובא דעובר ואזלינן בתר רוב אבר אלא כגון שיצא [ה]חציו ברוב אבר וקא מיבעיא ליה ההוא מיעוט דבגואי מהו [ו]למישדייה בתר רוב אבר ת"ש יצא רובו הרי זה יקבר מאי רובו אילימא רובו ממש עד השתא לא אשמעינן [ז]דרובו ככולו אלא לאו כגון שיצא חציו ברוב אבר לא כגון שיצא רובו במיעוט אבר וקמ"ל דלא שבקינן רובו דעובר דבהמה ואזלינן בתר אבר בעי רבא [ד]כרכו בסיב מהו [ה]בטליתו מהו בשליתו מהו בשליתו אורחיה הוא אלא [ו]בשליא אחרת מהו [ז]כרכתו ואחזתו והוציאתו מהו היכי דמי אי דנפק דרך רישיה פטרתיה אלא דנפק דרך מרגלותיו בלעתהו חולדה והוציאתו מהו הוציאתו הא אפיקתיה אלא בלעתו והוציאתו והכניסתו והקיאתו ויצא מאליו מהו [ג]**[ח]**הדביק שני רחמים ויצא מזה ונכנס לזה מהו דידיה פטר דלאו דידיה לא פטר או דלמא דלאו דידיה נמי פטר תיקו בעי רב אחא [ט]נפתחו כותלי בית הרחם מהו אויר רחם מקדיש והאיכא או דלמא נגיעת רחם מקדשה והא ליכא בעי מר בר רב אשי נעקרו כותלי בית הרחם מהו נעקרו ליתנהו אלא [י]נעקרו ותלו ליה בצואריה מאי במקומן מקדשי שלא במקומן לא מקדשי או דלמא שלא במקומן נמי מקדשי בעי מיניה ר' ירמיה מר' זירא [ז]נגממו כותלי בית הרחם מהו א"ל קא נגעת בבעיא דאיבעיא לן דבעי ר' זירא ואמרי לה בעא מיניה ר' זירא מרבי אסי [כ]עומד מרובה על הפרוץ ויצא דרך פרוץ פרוץ מרובה על העומד ויצא דרך עומד מאי עד כאן לא איבעיא [ט]ליה אלא פרוץ מרובה על העומד דאיכא עומד בעולם אבל נגממו [ל]לא קא מיבעיא [י]ליה:

מתני'

ואי אתמר בהא בהא קאמר רבה. מכאן ולהבא דאי אמרת למפרע קולא הוא דלא קדיש: **מחתך ומניח.** עד שיצא הרוב ואע"ג שיצא הרוב והרי החתיכות לפניו משליכו לכלבים אי אמרת בשלמא מכאן ולהבא הוא קדוש ומקמי יציאת רוב לא קדיש מידי הנך דאיתתכו מקמי הכי לא חלה קדושה עלייהו אלא אי אמרת למפרע הוא קדוש הא כיון דרובא קמן איגלאי מלתא ביציאת הרוב דמעיקרא קדוש להו: **לא מחתך ומשליך.** דכיון דליתנהו אמאי תיחול בשעת גמר יציאת הרוב ואיסורא ליכא דהא כי שדא קמא חולין הוה אבל ביצא שליש ומכרו לעובד כוכבים וחזר ויצא שליש אחר וכולן לפניו איכא למימר אגלאי מלתא וחיילא למפרע ומבטלה מכירה: **אדאני יצא רובו.** דמשמע בשת אחת: **נעשה כמי שיצא רובו.** בשת אחת: **הלכו באברים.** כדמפרש ואזיל שיצא רובו במיעוט אבר רוב העובר יצא ומיעוט ג' מן האברים השליש ליציאת הרוב וקא מיבעיא ליה הלכו באברים אחר הרוב דנשדי מיעוט אבר שיצא בתר רובו שבפניס והוי כמאן דלא נפק האי מיעוט וליכא יציאת רוב עובר ואם רצה מחתך ומשליך לכלבים ומשום מטיל מוס בקדשים ליכא דמותר להטיל מוס בבכור קודם שיצא לאויר העולם כגון יציאת ראשו או יציאת רובו דרך מרגלותיו: **או לא הלכו.** ושדינן ליה בתר רוב עובר דלא שבקינן רוב עובר ויזיל בתר רוב אבר: **אלא שיצא חציו.** של עובר ורוב אבר משליש אותו החלי ואי שדינא למיעוטא דגוואי בתר רובא נפק ליה רובא דולד: **אי נימא רובו ממש.** ובשת אחת קא מיירי על כרחך דאע"ג דשנינן לעיל מחתך ומניח נעשה כו' שיעוא בעלמא שני אגב דוחקיה ומתניתין במשמעותיה קיימא: **אלא לאו כגון שיצא חציו ברוב אבר.** וקרי ליה רובו דשדינן מיעוט אבר דגוואי בתר רוב אבר והוה ליה רוב עובר: **לא.** לעולם לא הלכו ולא שדינן מיעוט אבר בתר רובא ומתניתין בשא רובו ממש ודקשיא לך למאי איצטריך כגון שהיה מיעוט אחד מן האברים משליש לרוב העובר ואיצטריך לאשמעינן דהוי רובא ולא אמרינן שדי מיעוט אבר שבחוץ אחר רוב שבפנים וליכא לידה ולא אלא שדייה בתר רוב העובר הואיל ובהדיה נפיק: **ברכו בסיב.** שגדל וכרך סביב הדקל כעין מרייל"א של גפנים: **מהו.** שתהא חציה ואמרינן כיון דלא נגע ברחם לא קדיש דהא רחם הוא דמקדש דבדידיה תלא רחמנא ולקמן בעי אימת ברכו. ואת"ל סיב הוי חציה דמין שלא במינו הוא: **שניא.** מי הוי חציה או לא: **ברכה.** אשה בידיה והוליאתו והפסיקו ידיה בינו לבין הרחם מי אמרינן כיון דאורחיה הוא לילד את בהמתה לאו חציה היא: **היכי דמי.** כל הנך בעיי: **אי דנפק דרך ראשו.** ואחר שהוליאו אותו עשו בו אחד מן הדברים הללו: **פטרתיה.** ריש"ה לרחם וקדוש מיד דהא יצא ראשו הרי זה כילוד: **דרך מרגלותיו.** וקודם יציאת רובו ברכוהו: **בלעתהו חולדה.** בתוך הרחם והוליאתהו: **הא אפיקתיה.** כשהיה בלוע ולא נגע ברחם והיינו ברכתו: **אלא בלעתו והוליאתו והכניסתו והקיאתו ויצא מאליו מהו.** מי קדוש בהאי יציאה אחרונה או לא: **ונכנס לזה מהו.** נפטרה בהמה האחרת מן הבכורה או לא: **נפתחו.** גרסינן. נפתחו נתרחבו שכשיצא לא נגע: **נעקרו.** קס"ד קודש לכן נעקרו ונפלו: **הא ליתנהו.** ומאן נקדיש לא אויר ולא נגיעה דהא אין כאן רחם: **נעקרו.** (קס"ד קודש לכן נעקרו) ונכנסו לפניס ונתלו לו בצואריו: **נגממו.** ניטל מעובי הכתלים מבפניס סביב סביב: **קנגעת בבעיא דאיבעיא לן.** כבר ומשם אתה למד את תשובתך: **ויצא דרך פרוץ.** מהו מי אמרינן כיון דעומד מרובה עליו הוה ליה כאילו כולו עומד. ל"א נגממו מבפניס ושפה חילוה [ט] משמרת וקא מיבעיא ליה [י] תורא ברא מקדש או לא:

מתני'

מאי לאו מחתך ומניח ואי אמרת למפרע קדוש יקבר מבעי ליה.

תימה דלמ"ד נמי מכאן ולהבא הוא קדוש אמאי משליך לכלבים כיון דכבר יצא רובו דהא ברוב מחותך נמי חשיב ליה לידה כדאמר בהמפלת (נדה דף כח.) דיצא מחותך מרובו אמו טמאה לידה ומתניתין נמי קתני ונפטרה מן הבכורה ובכל ענין קאמר בין שיצא אבר אבר בין שיצא רובו בבת אחת וי"ל דבשלמא אי מכאן ולהבא הוא קדוש כיון דאין קדושה חלה עליו עד יציאת רובו א"כ מה שנחתך קודם יציאת רוב אין קדושה חלה עליו כלל ויכול להשליכו לכלבים אף מאחר יציאת הרוב ומיהו מכי יצא רובו ואילך טעון קבורה למה שיצא וכן משמע לשון הקונטרס ואע"ג דקתני יצא רובו הרי זה יקבר ומשמע רובו בבת אחת כדמוכח בסוגיא ומשמע אבל אבר אבר לא היינו דוקא לענין המיעוט הראשון דאפי' אותו מיעוט טעון קבורה כשיצא רובו מאחר דאין מחותך אבל למ"ד למפרע קדוש שמתחלה הקדושה חלה עליו מתחלת הלידה א"כ במחותך נמי יקבר ואמאי דמחתך נמי לא קשיא ליה היכי מטיל בו מוס דאיכא לאוקומי בנפל שאינו ראוי להקריבה א"נ מחתך קודש שיצא לאויר העולם: **ברכתו** אחותו. פי' בקונטרס האשה ברכתו לעובר ואחזתו בידיס והפסיקו ידיה בינו לבין הרחם וקשה לרבינו תם דבשום מקום לא איירי באשה מילדת עם הבהמה אלא רועה כדתנן בהמה שמת עובדה בתוך מעיה והושיט הרועה את ידו וישא דהך מילתא נמי איירי ברועה ברכו בסיב לשון זכר הכי נמי הוה ליה למנקט ברכו ואחזו והוליאו ועוד דמאי פריך אי דנפק דרך רישיה פטרתיה וכי אין יכול להיות שאחזתו בידיס בראשו ומפסיק בידיה בין ראשו לרחם וזה דוחק לומר דאין לרחם לפתוח קודם שיצא הראש ואין יכול להכניס ידו ועוד דמתניתין דהושיט רועה את ידו בלא הוצא כלל איירי דאם לא כן נטמא במה שיצא ואע"ג דיש לחלק בין מבכרת לאין מבכרת אי נמי התם כשילדה אחר' קודם לזה שנפתח רחמה כל זה דוחק וגראה לר"ת [ב] כמו גרסת ר"ח ברכתו אחותו שילדה נקבה עמו כדאמר נמי בפ' כל הבשר (נקמן דף קיד.) אין לי אלא אחותו הקטנה הגדולה מנין ופריך אי דנפק דרך רישיה וכן הנקבה הא פטרתיה ראש הנקבה שיצא ראשה תחלה שראש הזכר כרוך בין ברכיה ומשני דנפק מרגלותיו והוא כרוך בין ברכיה וה"ה דהוה מצי למימר ברכו אחיו לענין איזה מהן בכור אלא נקט אחותו משום דליכא בכורה כלל[ל]: מאי

ואי אתמר בהא בהא קאמר רבה. מכאן ולהבא דאי אמרת למפרע קולא הוא דלא קדיש: **מחתך ומניח.** עד שיצא הרוב ואע"ג שיצא הרוב והרי החתיכות לפניו משליכו לכלבים אי אמרת בשלמא מכאן ולהבא הוא קדוש ומקמי יציאת רוב לא קדיש מידי הנך דאיתתכו מקמי הכי לא חלה קדושה עלייהו אלא אי אמרת למפרע הוא קדוש הא כיון דרובא קמן איגלאי מלתא ביציאת הרוב דמעיקרא קדוש להו: **לא מחתך ומשליך.** דכיון דליתנהו אמאי תיחול בשעת גמר יציאת הרוב ואיסורא ליכא דהא כי שדא קמא חולין הוה אבל ביצא שליש ומכרו לעובד כוכבים וחזר ויצא שליש אחר וכולן לפניו איכא למימר אגלאי מלתא וחיילא למפרע ומבטלה מכירה: **אדאני יצא רובו.** דמשמע בשת אחת: **נעשה כמי שיצא רובו.** בשת אחת: **הלכו באברים.** כדמפרש ואזיל שיצא רובו במיעוט אבר רוב העובר יצא ומיעוט ג' מן האברים השליש ליציאת הרוב וקא מיבעיא ליה הלכו באברים אחר הרוב דנשדי מיעוט אבר שיצא בתר רובו שבפניס והוי כמאן דלא נפק האי מיעוט וליכא יציאת רוב עובר ואם רצה מחתך ומשליך לכלבים ומשום מטיל מוס בקדשים ליכא דמותר להטיל מוס בבכור קודם שיצא לאויר העולם כגון יציאת ראשו או יציאת רובו דרך מרגלותיו: **או לא הלכו.** ושדינן ליה בתר רוב עובר דלא שבקינן רוב עובר ויזיל בתר רוב אבר: **אלא שיצא חציו.** של עובר ורוב אבר משליש אותו החלי ואי שדינא למיעוטא דגוואי בתר רובא נפק ליה רובא דולד: **אי נימא רובו ממש.** ובשת אחת קא מיירי על כרחך דאע"ג דשנינן לעיל מחתך ומניח נעשה כו' שיעוא בעלמא שני אגב דוחקיה ומתניתין במשמעותיה קיימא: **אלא לאו כגון שיצא חציו ברוב אבר.** וקרי ליה רובו דשדינן מיעוט אבר דגוואי בתר רוב אבר והוה ליה רוב עובר: **לא.** לעולם לא הלכו ולא שדינן מיעוט אבר בתר רובא ומתניתין בשא רובו ממש ודקשיא לך למאי איצטריך כגון שהיה מיעוט אחד מן האברים משליש לרוב העובר ואיצטריך לאשמעינן דהוי רובא ולא אמרינן שדי מיעוט אבר שבחוץ אחר רוב שבפנים וליכא לידה ולא אלא שדייה בתר רוב העובר הואיל ובהדיה נפיק: **ברכו בסיב.** שגדל וכרך סביב הדקל כעין מרייל"א של גפנים: **מהו.** שתהא חציה ואמרינן כיון דלא נגע ברחם לא קדיש דהא רחם הוא דמקדש דבדידיה תלא רחמנא ולקמן בעי אימת ברכו. ואת"ל סיב הוי חציה דמין שלא במינו הוא: **שניא.** מי הוי חציה או לא: **ברכה.** אשה בידיה והוליאתו והפסיקו ידיה בינו לבין הרחם מי אמרינן כיון דאורחיה הוא לילד את בהמתה לאו חציה היא: **היכי דמי.** כל הנך בעיי: **אי דנפק דרך ראשו.** ואחר שהוליאו אותו עשו בו אחד מן הדברים הללו: **פטרתיה.** ריש"ה לרחם וקדוש מיד דהא יצא ראשו הרי זה כילוד: **דרך מרגלותיו.** וקודם יציאת רובו ברכוהו: **בלעתהו חולדה.** בתוך הרחם והוליאתהו: **הא אפיקתיה.** כשהיה בלוע ולא נגע ברחם והיינו ברכתו: **אלא בלעתו והוליאתו והכניסתו והקיאתו ויצא מאליו מהו.** מי קדוש בהאי יציאה אחרונה או לא: **ונכנס לזה מהו.** נפטרה בהמה האחרת מן הבכורה או לא: **נפתחו.** גרסינן. נפתחו נתרחבו שכשיצא לא נגע: **נעקרו.** קס"ד קודש לכן נעקרו ונפלו: **הא ליתנהו.** ומאן נקדיש לא אויר ולא נגיעה דהא אין כאן רחם: **נעקרו.** (קס"ד קודש לכן נעקרו) ונכנסו לפניס ונתלו לו בצואריו: **נגממו.** ניטל מעובי הכתלים מבפניס סביב סביב: **קנגעת בבעיא דאיבעיא לן.** כבר ומשם אתה למד את תשובתך: **ויצא דרך פרוץ.** מהו מי אמרינן כיון דעומד מרובה עליו הוה ליה כאילו כולו עומד. ל"א נגממו מבפניס ושפה חילוה [ט] משמרת וקא מיבעיא ליה [י] תורא ברא מקדש או לא:

מתני'

מסורת הש"ס

ה) [כריתות יד. ע"ש], ו) [מיר מב. הוריות ג: נדה כט.], ז) [עיין תוס' סנהדרין מז: ד"ה משיקתוס ותוס' כתובות ד: ד"ה עד שיקתוס ותוס' שבת קנב: ד"ה עד שיקתוס ותוס' יבמות קב: ד"ה ומיי], ד) [פי' נתעכלו שפתי בית הרחם. ערוך ערך גס ה'], ה) [ל"ל לין], ו) [ל"ל לי וכן הסתיק הכ"מ בפ"ד מהלכות בכורות], ז) [טעות דפוס], ח) [גירסת רש"ל משמירת אבל הכ"מ העתיק משמרכן], ט) [נ"ב תוס' שפה חילוה רש"י פרק אלו מומין וכן בערוך ערך תל י"ח רש"ן], י) [וע"ע תוס' סוכה לז. ד"ה כי היכי ותוס' בכורות ט. ד"ה אמר רבן],

גליון הש"ם

גמ' חציו ברוב אבר. עיין עירובין דף טו ע"ב תוס' ד"ה פרוץ: שם הדביק שני רחמים. עיין כתובות דף ד ע"ב תוס' ד"ה עד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' בעי רבא הלכו באיברין אחר הרוב. נ"ב עיין כריתות דף יד ע"ח תוס' ד"ה תיפסוק וכו': ב) תוס' ד"ה ברכתו וכו' כמו גרסת ר"ח ברכתו. נ"ב עיין בכורות ט' ע"ח תוס' ד"ה אמר רב מין במינו מיעו תולדן וכו' ודו"ק:

רבינו גרשום

ואי איתמר בהא בהא קאמר רבה ביצא שליש דרך דופן ושני שלישין דרך רחם מיכן ולהבא קדוש דלחומרא אבל הכא ביצא שליש ומכרו לעובד כוכבים דאי אמר מיכן ולהבא קדוש [הוי] לקולא הוה אמינא מודי לה לרב הונא דלמפרע קדוש צריכא דכשם שאמרו לחומרא כך אמרו לקולא: הכא במאי עסקינן במחתך ומשליך לכלבים. כלומר דלא יצא רוב יחד: היכי דמי אילימא כגון שיצא רובו במיעוט אבר כלומר שיצא רובו של עובר בכלל מיעוט אבר ורובו של אבר היה במעיה וקא מיבעיא ליה האי מיעוט אבר דבראי בתר רובא דבהמה שדינן ליה ויצא רובו ויקבר או דלמא האי מיעוט אבר בתר רוב אבר דבמעיה שדינן לה ולא יצא רובו ולא חל עליה קדושה וישליך לכלבו. אלא כגון שיצא חציו ברוב אבר כלומר חציו דעובר בכלל רוב אבר וקא מיבעיא ליה ההוא מיעוטא דלגואי מהו למישדייה בתר רוב אבר דבראי והוה ליה יצא רובו ויקבר או דלמא לא שדינן ליה בתר רובו ולא הוי אלא יצא חציו ולא חל עליה קדושה ומשליכו לכלבו: לא כגון שיצא רובו במיעוט אבר. כלומר כדאמרינן לעיל:

עין משפט נר מצוה

כ) א מיי' פ"ד מהלכות בכורות הלכה יד טוש"ע יו"ד סימן שיט סעיף ה':

כא ב ג מיי' שם הלכה ט"ז טוש"ע שם סעיף ד [וסימן יד סעיף ג]:

כב ד ה ו ז מיי' פ"ד מהלכות בכורות הלכה יז [טור י"ד סימן שטו]:

כג ח מיי' שם הלכה יח [טור שם]:

כד ט מיי' שם הלכה יט [טור שם]:

כה י מיי' שם הלכה כ [טור שם]:

כו כ ל מיי' שם הלכ' כא [טור שם]:

לעזי רש"י

מרייל"א [וידיל"א]. קנוקנת.

שיטה מקובצת

ה) הלכו באברים אחר הרוב. נ"ב עי' תוס' כריתות דף יד ע"א: ב) כמו גרסת ר"ח ברכתו אחותו כו'. נ"ב עי' תוס' בכורות ט' ע"א יז ע"ב:

רבינו גרשום (המשך)

בעי רבא ברכו בסיב מהו. כלומר רחם מקדש בכור והכי קמיבעיא ליה ברכו בסיב שלא נגע הבכור ברחם מהו שיקדשי בבכורה ולאחר מיכן תהא האם פטורה מן הבכורה: ברכתו אחזתו והוציאתו כו'. אשה ברכתהו בשום דבר אחזתהו והוציאתו מהו. היכי דמי אי דנפק העובר דרך רישיה תחילה ואח"כ אחזתו וברכתו והוציאתו. פטרתיה רישיה מן הבכורה לאחר מיכן שזה חשוב כילוד וחשוב בכור ופטורה מן הבכורה לאחר מיכן: הוציאתו הא אפיקתיה. כלומר ואינו קדוש הכי גרס' אלא בלעתו והוציאתו והכניסתו והקיאתו ויצא מאליו מהו מי אמרינן כיון דמתחלה בלעתהו והוציאתו אינו קדוש ולא פטרתיה מן הבכורה או דלמא כיון דאחר כן יצא מאליו אמרינן קדוש ופטורה מן הבכורה: הדביק ב' רחמים ויצא מזה [לזה] השתא מי אמרינן ולד דידיה פטר והא לאו ולד דידיה מן האחרונה ולא פטר את האחרונה מן הבכורה דלאו ולד דידיה הוה או דילמא כיון דרחמה מקדש הבכור פטר תיקו: בעי רב אחאי נפתחו כותלי בית הרחם מהו דק"ל רחם מקדש ועכשיו נפתחו כותלי הרחם שאין בבהמה בית הרחם מהו: נעקרו הא ליתנהו ולא מקדש הבכור ולא חשוב בכור. אלא נעקרו ותלו ליה בצואריה כלומר כשנולד הולד יצא ובא ממעי אמו ועקר כותלי בית הרחם ותלו ליה בצואריה: נגממו. שלא נפתחו על הכל אלא נחתכו כותלי בית הרחם למעלה: עומד מרובה על הפרוץ. בבית הרחם:

מתני' [ח] [א]בהמה שמת עוברה בתוך מעיה והושיט הרועה את ידו ונגע בו בין בבהמה טמאה בין בבהמה טהורה [ב]טהור ר' יוסי הגלילי אומר בטמאה טמא ובטהורה טהור:

גמ' מאי טעמא דתנא קמא אמר רב חסדא קל וחומר אם הועילה אמו להתירו באכילה לא תועיל לו לטהוריה מידי נבלה אשכחן בהמה טהורה בהמה טמאה מנלן אמר קרא [1]וכי ימות מן הבהמה זו בהמה טמאה אשר היא לכם לאכלה זו בהמה טהורה איתקש בהמה טמאה לבהמה טהורה מה בהמה טהורה עוברה טהור אף בהמה טמאה עוברה טהור ור' יוסי הגלילי מאי טעמא אמר ר' יצחק דאמר קרא [2]וכל הולך על כפיו בכל החיה ההולכת וגו' מהלכי כפים בחיה טמאתי לך אלא מעתה קלוט במעי פרה ליטמא דמהלכי כפים בחיה הוא מהלכי כפים במהלכי ארבע והאי מהלכי ארבע במהלכי שמנה הוא פרה במעי גמל לא תטמא דמהלכי שמנה במהלכי ארבע הוא הולך וכל הולך לרבות פרה במעי גמל קלוט במעי קלוטה ליטמא דמהלכי ארבע במהלכי ארבע הוא להכי אהני ק"ו דרב חסדא מתקיף לה רב אחדבוי בר אמי חזיר במעי חזירתא לא ליטמא דמהלכי שמנה במהלכי שמנה הוא א] אלא אמר רב נחמן בר יצחק מהכא [3]נפש כי תגע בכל טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא וכי נבלת בהמה טמאה מטמאה ובטהורה לא מטמאה אלא איזה זה זה עובר שבטמאה טמא ובטהורה טהור ומאחר דנפקא ליה מדרב נחמן בר יצחק דרבי יצחק ל"ל אי לאו דר' יצחק הוה אמינא כוליה כו'. כלומר הוה אמינא בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה כוליה [לכדרב] הוא דאתא לקמן קמ"ל דרבי יצחק: למדנו נבלת בהמה (טמאה) [טהורה] שמטמא כו'. כלומר מכי ימות מן הבהמה כדאמרינן לעיל: גם לי וכל הולך על כפיו בכל החיה ההולכת אפי' הולכת חיה על ארבע טמא הוא לכם כל הנוגע בנבלתה וגו': מהלכי כפים בחיה הוא. כלומר צריכא לן למידרש שעובר טמא במעי טמאה אע"פ שהאם בחיים וכדר' יצחק:

[ח] [א]בהמה שמת עוברה. נ"ב עי' רש"י ותוס' בכורות כ"ב ע"א [ד"ה עד]:

[ב] [1]וכי ימות מן הבהמה. [2]וכל הולך על כפיו בכל החיה ההולכת. [3]נפש כי תגע. [4]לכדרבי הוא דאתא. [5]למדנו חיה בכלל בהמה. [6]חיה טמאה בכלל בהמה טמאה. [7]מכי ימות מן הבהמה. [8]חבל על בן עזאי. [9]אשר בבהמה אשר על הארץ כל מפרסת פרסה. [10]חיה טהורה בכלל בהמה טהורה לטימין. [11]ומדנו חיה בכלל בהמה ובהמה בכלל חיה חיה טהורה בכלל בהמה טהורה חיה טמאה בכלל בהמה טמאה בהמה

מתני' הושיט הרועה את ידו. לתוך מעיה: **טהור.** טעמא דתרווייהו מפרש בגמ': **גמ' ק"ו.** כלומר אפי' לר' עקיבא דאמר לקמן (דף עב.) טומאה בלועה כגון עובר במעי אשה טמאה כלה מודה מק"ו אם הועילה לו מחיצת אמו להתירו באכילה בשחיטתה אע"פ שהוא מת לא תועיל לו כשהיא חיה לטהרו מלטמא: **איפקא.** נבלת טמאה לנבלת טהורה מי שאינו קרוי נבלה בטהורה אינו קרוי בטמאה: **על כפיו.** שאין פרסותיו סדוקות: **מהלכי כפים בחיה.** בתוך גופה של בהמה חיה דהיינו עובר טמא במעי אמו: **טמאתי לך.** משום נבלה דכתיב בסיפיה הנוגע בנבלתם יטמא: **קלוט.** מת: **במעי פרה ליטמא.** שהרי מהלכי כפים הוא: ומשני **מהלכי כפים במהלכי ארבע.** בעינן דהכי כתיב הולך על כפיו בכל החיה ההולכת על ארבע שאין לאמו אלא ד' רגליס כגון טמאה שאין פרסותיה סדוקות: **פרה במעי גמל.** טמאה שעוברה מין טהור: **לא תטמא.** במעי אמו דהאי לאו מהלך על כפיס הוא ור' יוסי פסיק ותני בטמאה טמא: **קלוט במעי קלוטה.** ואמו טהורה היא אלא שנולד כך: **ליטמא.** במעי אמו ומתני' פסיק ותני בטהורה טהור: **קל וחומר דרב חסדא.** אם הועילה לו אמו כו': **אלא איזה זה.** נבלה שחלוקה בין נבלת טמאה לטהורה: **זו נבלת עובר.** דהא בנולדה ליכא לאוקמה דהא נבלת טהורה מטמאה דכתיב [וכי] ימות מן הבהמה אשר היא לכם וגו' אלא בנבלת עובר מיתוקמא שבטהור טהור מקל וחומר ובטמאה טמא דליכא קל וחומר דקס ליה ממילא בטומאת נבלות מאחר שמת ולא דרשי' היקשא: **אי לאו דר' יצחק הוה אמינא כוליה האי קרא לכדרבי אתא.** דאמרי' לקמן (דף עא.) אקרא אני חיה בהמה למה נאמרה כו' ועובר טמאה דטהור תיפוק לן מהיקשא דלעיל ואע"ג דרבי מבהמה טמאה נפקא ודרב נחמן תיפוק מחיה הא קיימא לן (שבועות דף יט.) פרשה שנאמרה ונשנית מפני חידוש אחד נשנית השתא דכתיב כל הולך על כפיו דאפקנא מהיקשא דלא נקיט דרשי' מבנבלת חיה טמאה ואמרינן לדרשה אתא לאתויי עובר: הכי גרסי' **תניא אמר ר' יוסן נמצי לו נבן עזאי.** [ח] נמצי אמרתי למדנו כו' דכתיב או בנבלת חיה טמאה וכתיב וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הרי חיה טמאה ובהמה טמאה ובהמה טהורה אבל נבלת חיה טהורה לא למדנו שתטמא ומנין: **בכל החיה.** להביא חיה טהורה וכתיב בסיפיה הנוגע בנבלתם יטמא: **למהלכי כפים בחיה.** עובר טמא במעי אמו כדאמרן: **נמצי לו וכי ימות מן הבהמה וגו'.** וכיון דפרט לך בהמה טהורה וטמאה הרי חיה טהורה בכלל לפי שלמדנו במקום אחר חיה בכלל בהמה ובהמה בכלל חיה כדאמרינן לקמן ומעתה תהא לך חיה טהורה בכלל בהמה טהורה אם תצטרך ללמוד חיה טהורה מבהמה טהורה כלום: **וחיה טמאה בכלל בהמה טמאה.** לכשתצטרך. ולקמן [עא.] מפרש למאי הלכתא. וסידרה ר"ג **ומדנו חיה בכלל בהמה ובהמה בכלל חיה חיה טהורה בכלל בהמה טהורה חיה טמאה בכלל בהמה טמאה בהמה טהורה בכלל חיה טהורה: [9]חבל על בן עזאי.** הפסד וחבלה היא בעולם תלמיד ותיק כמותי אני בן עזאי שלא שמשתי את ר' ישמעאל. כל חבלה[10] שבש"ס לשון חבלה והפסד הוא כמו (סנהדרין דף נט:) חבל על שמש גדול שאבד מן העולם גבי נחש: **זאת הבהמה אשר תאכלו.** ומפרש בתריה איל ואבי אילמא חיה בכלל בהמה: **זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ כל מפרסת פרסה.** והכי משמע מכל הבהמה אכול את המפרסת ומעיקרא מתחיל לאשתעויי בחיה זאת החיה אשר תאכלו ומפרש סימני בהמה דקאמר מכל הבהמה כל מפרסת אלמא בהמה בכלל חיה ומעתה תלמוד לכל הצריך לך: **חיה טהורה בכלל בהמה טהורה כו'.** והשתא מפרש לארבעה בני דמתניתא למאי ניבעי להו: **חיה טהורה בכלל בהמה טהורה לטימין.** שלא מצינו סימנין מפורשים אלא בבהמה דכתיב [11]בויקרא כל בהמה מפרסת פרסה [12]ובמשנה תורה (יד) מכל הבהמה אשר על הארץ כל מפרסת פרסה סימנין אבהמה קיימי ובחיה לא ידעינן אלא משום דאשכחן חיה בכלל בהמה כדלעיל זאת הבהמה ומפרש איל ואבי ויחמור. והוא הדין נמי דאצטריך לן חיה טהורה בכלל בהמה טהורה לטומאת נבלות כדבעינן לעיל נבלת חיה טהורה לא למדנו ונפקא לן מבהמה טהורה ולהרבעה נמי אצטריך דהא הרבעת כלאים בבהמה כתיב ולא בחיה אלא חדא מיניהו נקט: ה"ג **חיה טמאה בכלל בהמה טמאה להרבעה.** וכדפרש' דהרבעה בבהמה כתיבא ומשמע בין טמאה ובין טהורה וחיה מבהמה נפקא. והוא הדין נמי דחיה טהורה להרבעה בכלל בהמה טהורה אלא בכל כללי דברייתא מפרש חדא מילתא לאשמועינן דמכולהו איכא למילף:

בהמה

[ט] **מאי** טעמא דתנא קמא. ולא"ת ומאי קבעי והא טומאה בלועה היא ולא מטמא וי"ל דמשום דר' עקיבא מטמא לקמן (דף עב.) עובר במעי אשה אצטריך ליה הכא גבי בהמה ק"ו כדפירש בקונטרס דאפי' ר' עקיבא מודה הכא ל"ג משום דהיה לנו לטמאות מוכל הולך על כפיו דבסמוך אפילו קלוט במעי קלוטה אי לאו ק"ו והשתא דאיכא ק"ו מוקי לה תנא קמא לדרשא אחריתי: **קלוט** במעי פרה ליטמא. הוה מלי לשנויי דלהכי אהני ק"ו דרב חסדא אלא דעדיפא משני: **קלוט** במעי קלוטה. ולא"ת ומאי פריך אין הכי נמי דאליבא דר' יוסי הגלילי קיימינן דדרש אתין בפרק ד' וה' (ב"ק מא:) גבי ובעל השור נקי דדרש נקי מדמי ולדות ומשמע דמוקי את להנאת עורו [1]ואם כן סבר כרבי שמעון דאסר קלוט כשיצא לאויר העולם דנפקא מאת הגמל בפ"ק דבכורות (דף ו:) וי"ל [2]דניחא ליה לישב מילתא דר' יוסי דהכא אפילו למאן דשרי קלוט א"ג הכא איירי בראשו ורובו דומיס לאמו דאפי' ר"ש מודה בהיא דשרי כדמוכח התם: [3]**חיה** טמאה בכלל בהמה טמאה להרבעה. דכל חד משמע חידוש כלומר דמחמת דחיה בכלל בהמה שמענו שפיר איסור הרבעה ומיהו בלאו הכי ידעינן דאפי' בעופות גמרי' הרבעה בהמתך בהמתך משבת כדאמרי' בשור שנגח את הפר' (ב"ק נד:):

ולרבנן

לה רב אחדבוי בר אמי חזיר במעי חזירתא לא ליטמא דמהלכי שמנה במהלכי שמנה הוא א] אלא אמר רב נחמן בר יצחק מהכא [3]נפש כי תגע בכל טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא וכי נבלת בהמה טמאה מטמאה ובטהורה לא מטמאה אלא איזה זה זה עובר שבטמאה טמא ובטהורה טהור ומאחר דנפקא ליה מדרב נחמן בר יצחק דרבי יצחק ל"ל אי לאו דר' יצחק הוה אמינא כוליה [3]לכדרבי הוא דאתא קמ"ל תניא אמר ר' יונתן נמתי לו לבן עזאי למדנו נבלת בהמה טהורה שמטמאה ונבלת בהמה טמאה שמטמאה נבלת חיה טמאה שמטמאה נבלת חיה טהורה לא למדנו מנין גם לי כל הולך על כפיו בכל החיה ההולכת נמתי לו וכי נאמר וכל חיה והלא לא נאמר אלא בכל החיה למהלכי כפים בחיה הוא דאתא גם לי ומה ישמעאל אומר בדבר הזה נמתי לו [3]וכי ימות מן הבהמה זו בהמה טמאה אשר היא לכם לאכלה זו בהמה טהורה [5]למדנו חיה בכלל בהמה ובהמה בכלל חיה חיה טהורה בכלל בהמה טהורה חיה טמאה בכלל בהמה טמאה בהמה

[ט] [1]ואם כן סבר כרבי שמעון. [2]דניחא ליה. [3]חיה טמאה בכלל בהמה טמאה להרבעה. [4]לכדרבי הוא דאתא. [5]למדנו חיה בכלל בהמה. [6]חיה טמאה בכלל בהמה טמאה. [7]מכי ימות מן הבהמה. [8]חבל על בן עזאי. [9]אשר בבהמה אשר על הארץ כל מפרסת פרסה. [10]חיה טהורה בכלל בהמה טהורה לטימין. [11]ומדנו חיה בכלל בהמה ובהמה בכלל חיה חיה טהורה בכלל בהמה טהורה חיה טמאה בכלל בהמה טמאה בהמה טהורה בכלל חיה טהורה: [12]חבל על בן עזאי.

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"ג מהלכות שאר אבות הטומאה הל"ג:

כח ב מיי' פ"א מ"ש אם הלכה ג:

שיטה מקובצת

[ח] בהמה שמת עוברה. נ"ב עי' רש"י ותוס' בכורות כ"ב ע"א [ד"ה עד]:

רבינו גרשום

והושיט הרועה את ידו. בבית הרחם: ונגע בו. במעי אמו. אם הועילה לו אמו להתירו באכילה. בשחיטת אמו לא תועיל לו מחיים בשאמו בחיים אע"ג שהעובר מת בתוך מעיה שכמה היא אינה טמאה מחיים כך לא יהא עוברה שבתוך מעיה [מטמא] אע"פ שמתה: מהלכי כפים בחיה טמאתי לך. כלומר עובר טמא שהוא מהלכי כפים שאין פרסות סדוקות בחיה טימאתי לך כלומר אף שהאם חיה טימאתי לך: אלא מעתה קלוט במעי פרה ליטמא. השתא דאמרת מהלכי כפים בחיה טימאתי לך קלוט במעי פרה ליטמא כו': מהלכי ארבע במהלכי ארבע הוא. כלומר לא מצית אמרת הכי דכתיב כל הולך על גחון וכל הולך על כפיו בכל החיה ההולכת על ארבע בעינן שיהא עובר ואם שוין כשם שהעובר טמא כך תהא האם טמאה: והאי מהלכי ארבע במהלכי שמנה. כלומר דאם פרסותיה סדוקות: אי לאו דרבי יצחק הוה אמינא כוליה כו'. כלומר הוה אמינא בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה כוליה [לכדרב] הוא דאתא לקמן קמ"ל דרבי יצחק: למדנו נבלת בהמה (טמאה) [טהורה] שמטמא כו'. כלומר מכי ימות מן הבהמה כדאמרינן לעיל: גם לי וכל הולך על כפיו בכל החיה ההולכת אפי' הולכת חיה על ארבע טמא הוא לכם כל הנוגע בנבלתה וגו': מהלכי כפים בחיה הוא. כלומר צריכא לן למידרש שעובר טמא במעי טמאה אע"פ שהאם בחיים וכדר' יצחק:

תורה אור השלם

1. וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאָכְלָה הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעָרֶב: ויקרא יא לט
2. וְכֹל הוֹלֵךְ עַל כַּפָּיו בְּכָל הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת עַל אַרְבַּע טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד הָעָרֶב: ויקרא יא כז
3. אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא אוֹ בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טָמֵא וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשֵׁם: ויקרא ה ב

גליון הש"ס

תוס' ד"ה קלוט וכו' דניחא ליה ליישב. כענין זה כתבו תוס' שבועות דף ג' ע"ב ד"ה אמ"ש:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ה"ג כו' נמתי אמרתי. ר"ב עיין בזבחים דף מה ע"ב בנמתי':

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אלא אמר רב נחמן בר יצחק מהכא דכתיב כל הנוגע בכל דבר טמא וכו' כל"ל והוא כפי' ויקרא ה' ג' ולא כנרשם בשבועות על פרשה ז':

מסורת הש"ס

(ח) [עיין תוס' בכורות כב. ד"ה עד], (ב) [לקמן עא.], (ג) בגי' הילקוט אינו וכו"ל דהך דרשא זו בהמה טמאה לא שייכא כלל הכא. ועי' רש"א, (ד) בס"א: נקיש, (ה) מכאן שייך לדף עא., (ו) בס"א: חבל, (ז) [ל"ל במשנה תורה יד], (ח) [ל"ל ובויקרא יא], (ט) עיין ר"מ, (י) עיין רש"א, (כ) [שייך לדף עא.],

בהמה טמאה בכלל היה טמאה לכדרבי גרסינן: **אקרא אני היה.** לגבי קרבן עולה ויורד או בנבלת היה טמאה או בנבלת בהמה טמאה (ויקרא ה) ודי היה לי בקריאת היה ויודע אני שהבהמה בכלל היה בהמה למה נאמרה: **נאמר כאן בהמה טמאה וגאמר.** בטומאת שאכל את הקדש בפרשת [1] (אמור אל הכהנים) [לו] ונפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם או בבהמה טמאה[2]: **מה להלן בטומאת קדש.** כלומר בטומאת שאכל את הקדש: **אף.** קרבן עולה ויורד בכתיב או נפש אשר תגע וגו'[3] ומשמע דבגגיעת טומאה מחייב ליה קרבן עולה ויורד דילפינן בהא גזירה שוה דלא מיחייב עד דאכיל קדש או יכנס למקדש ולהא מילתא איצטריך לן בהמה טמאה בכלל היה דאי לאו דקיש לן מזאת החיה דבהמה בכלל היה לא הוה מייתר לן האי בהמה טמאה לג"ש דלא הוי מצי למימר אקרא אני היה: **בהמה טהורה בכלל היה טהורה ליצירה.** דגבי היה כתיבא (בראשית ג) יצירה ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה וגו' ונפקא מינה למפלת מין בהמה היה ועוף דקאמר ר"מ תורת ולד עליהן ואמן יושבת עליהן ימי טומאה וימי טהרה ואמרינן בהמפלת (נדה כב:) מ"ט דר"מ הואיל ונאמר בהן יצירה כאדם. והוא הדין דבהמה טמאה בכלל היה טמאה נמי להאי מילתא איצטריכא אלא כבר פרש בה מלתא אחריתי לכדרבי וחדא מינייהו נקט וכבל כללי דבריתא פרש חדא מילתא: **תשב לזכר.** שבעת ימי טומאה ול"ג ימי טוהר שכל דמיס שהיא רואה בהן טהורין: **ותשב לנקבה.** שבועים טמאים וס"ו טוהר: **אינו ידוע.** אם זכר אם נקבה הטל עליה חומר שניהם ותשב לזכר ולנקבה שבועים טומאת לידת נקבה ואפילו אינה רואה בהן שמא נקבה ילדה ובלא ראייה איכא שבועים טומאת לידה וימי טוהר אין לה אלא עד ארבעים יום מתחלת לידתן כדין זכר שמא זכר הוא: ר"ג **לרבנן האי קרא למה לי כוליה לכדרבי אתא.** ואמתניתין קאי. ולרבנן דפליגי אדרבי יוסי הגלילי הא קרא דר"נ דילפינן מיניה ואיזה זה עובר שבטומאה טמא למה לי: **לכדרבי הוא דאתא.** היה טמאה לגופיה ובהמה טמאה לג"ש ואידי דכתב טמאה בבהמה משום ג"ש כתב נמי בחיה דכל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה: **כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה.** אחריס דמפרש בה קרא בהדיא כדלקמן: **כך טהרה בלועה אינה מיטמאה.** כגון בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת אינה מיטמאה כדליף בקל וחומר: **מי לא עסקינן.** אפילו באוכל נבלה סמוך לשקיעת החמה דעדיין היא במעיו ולא נתעכלה וקמטהר ליה קרא בהערב שמש אלמא מכיון שנבלעה הרי היא כמעוכלת לענין לטמא. והא ליכא למימר דטעמיה משום (א) דמגע בית הסתרים לא מטמא ומוכו של אדם בית הסתרים הוא דא"כ תטמאו במשא דאמרינן ביולא דופן (נדה דף מב:) נהי דטומאת בית הסתרים במגע לא מטמיא במשא מיהא מטמיא אלא לאו ש"מ בלועה מעכבתה מלטמא: **דלא חזיא לגר.** וכתיב (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך וגו' הראויה לגר קרויה נבלה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה: **הניחא.** דמלית למילף דטעמך מהכא: **לרבי יוחנן דאמר.** במסכת בכורות (דף כג.): **אחת זו ואחת זו.** בין לטמא אדם ובין לטמא אוכלים היא מטמאה עד שתיפסל מאכילת כלבים ב[1]וקרא [1] (לאתויי) [למעוטי] היכא דהסריחה מחייס הוא דאתא אבל היכא דנראית לגר בשעת מיתה [1] (והלכה) [וחלה] עלה שם נבלה לא פקע מינה שם נבלה עד לכלב והכא קא מטהר ליה בהערב שמש: **שפיר.** מלית למילף דטעמא משום בלועה הוא: **אלא לבר פדא דאמר טומאה חמורה.** לטמא אדם היא קרויה נבלה כל זמן שראויה לגר למאכל אדם אבל מכאן ואילך אין שם נבלה עליה להיות אב הטומאה אלא אוכלין ומשקין הוא דמטמא: **עד לכלב.** דלא גריעא ממגע נבלה שהוא ראשון לטומאה ומטמא אוכלין האי דמטהר ליה קרא משום דלא חזיא לגר הוא ולא מטמיא אדם: **שלא כפניו מיחזא חזיא ליה.** ג[1]אם בלע תחיכה קטנה ולא לעסה חזיא למי שלא ידע שבלעה: **טהרה בלועה.** דאינה מקבלת טומאה מנלן: **מה כלי חרס [המוקף] למיד פחיל שאינו מגיל על טומאה שבתוכו מלטמא.** אם היה כזית המת בתוכו אין בליעת הכלי מעכבתו מלטמא את הכלי ואת כל האהל: **דאמר מר טומאה רצוצה.** בקרקע שאין לה אהל טפח: **בוקעת ועולה.** ומטמאה כל המאהילים עליה אפילו סמוך לרקיע. אלמא אפילו בליעת קרקע אינה מעכבת וכל שכן בליעת כלי והרי הוא מגיל על טהרה שבתוכו ומעכבת מליטמא באהל המת כדאמרינן בפרק קמא (לעיל דף כה.): אדם

ולרבנן האי קרא למה לי כוליה לכדרבי אתא. כן גירסת הקונטרס ופירש דלרבנן דרבי יוסי הגלילי בעי האי קרא דרב נחמן למה לי וקשה לפירושו למה המתין עד כאן ועוד ה"ל למבעי נמי לרבנן קרא דרבי ילחק למה להו לכן נראה כגירסת הספרים דגרסי הניחא לר"מ אלא לרבנן מא"ל כלומר אמאי איצטריך כללא דבהמה טהורה בכלל היה טהורה דלדידהו ליכא למימר ליצירה:

והאשה טהורה עד שיצא. כאלא העגיל הראש כפיקה מייירי דאי העגיל הוי טמא עד שלא יצא הולד משנפתח הקבר [1] דתניא באהלות (פ"ז מ"ד) ומייתי לה בהלוקח בהמה (בכורות כב.) אין נגפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו הראש כפיקה א"נ סבר ליה כתנא דתוספתא דאהלות (ספ"ח) דאמר אין לולד טומאה עד שיצא [1]לאויר העולם: **מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעת החמה וקאמר רחמנא דטהור.** ול"ת אמאי לא מדקדק מדאמעטן בברייתא בפרק יולא דופן (נדה מב:) נגלה דלא מטמאה בגדים אבית הבליעה מדכתיב בנבלת עוף טהור לטמאה בה ולא באחרת ומשם מדקדק אבני דמקום נבלת עוף טהור בלועה הוא וי"ל דודאי אליבא דאבני היה יכול לדקדק משם אבל לרבא דסבר דבית הסתרים הוי היכי מתרץ לברייתא ע"כ כשתחב לו חבירו בבית הבליעה וחזר והוציאו ובית הבליעה היה רחב ולא הסיטה כלל התם ממעט קרא דווקא נבלת בהמה ומיהו היינו יכולין לפרש אע"ג דלא חזר והוציאו דכי קאמר רבא דבית הסתרים הוי היינו [1] תחלת הבליעה אבל לפי זה היה יכול לדקדק משם אף לרבא דטומאה בלועה לא מטמאה ואם תאמר והיכי מדקדק הכא [1] מהאי קרא דהאוכל מנבלתה והא האי קרא בנבלת בהמה כתיב דלא מטמאה בבית הבליעה ובמגע אייבי ולא באכילה ולא כתיב אוכל אלא ליתן שיעור אכילה דהיינו כזית לנוגע ונושא כדמפרש התם בנדה ואי איצטריך לדרשא דהכא אם כן היכי מדקדק מייייהו דשיעור נוגע ונושא באוכל ויש לומר דלא מסתבר לאוקומי כוליה לדרשא דהכא לטהר טומאה בלועה דהא משמע דאתא למימר טומאה דכתיב והאוכל יכבס בגדיו ומ"מ אין מקרא יולא מידי פשוטו דמשמע דטיהר הכתוב את האוכל כשטבל והעריב שמש:

אטו

קרא בהדיא כדלקמן: **כך טהרה בלועה אינה מיטמאה.** כגון בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת אינה מיטמאה כדליף בקל וחומר: **מי לא עסקינן.** אפילו באוכל נבלה סמוך לשקיעת החמה דעדיין היא במעיו ולא נתעכלה וקמטהר ליה קרא בהערב שמש אלמא מכיון שנבלעה הרי היא כמעוכלת לענין לטמא. והא ליכא למימר דטעמיה משום (א) דמגע בית הסתרים לא מטמא ומוכו של אדם בית הסתרים הוא דא"כ תטמאו במשא דאמרינן ביולא דופן (נדה דף מב:) נהי דטומאת בית הסתרים במגע לא מטמיא במשא מיהא מטמיא אלא לאו ש"מ בלועה מעכבתה מלטמא: **דלא חזיא לגר.** וכתיב (דברים יד) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך וגו' הראויה לגר קרויה נבלה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה: **הניחא.** דמלית למילף מהכא: **לרבי יוחנן דאמר.** במסכת בכורות (דף כג.): **אחת זו ואחת זו.** בין לטמא אדם ובין לטמא אוכלים היא מטמאה עד שתיפסל מאכילת כלבים ב[1]וקרא [1] (לאתויי) [למעוטי] היכא דהסריחה מחייס הוא דאתא אבל היכא דנראית לגר בשעת מיתה [1] (והלכה) [וחלה] עלה שם נבלה לא פקע מינה שם נבלה עד לכלב והכא קא מטהר ליה בהערב שמש: **שפיר.** מלית למילף דטעמא משום בלועה הוא: **אלא לבר פדא דאמר טומאה חמורה.** לטמא אדם היא קרויה נבלה כל זמן שראויה לגר למאכל אדם אבל מכאן ואילך אין שם נבלה עליה להיות אב הטומאה אלא אוכלין ומשקין הוא דמטמא: **עד לכלב.** דלא גריעא ממגע נבלה שהוא ראשון לטומאה ומטמא אוכלין האי דמטהר ליה קרא משום דלא חזיא לגר הוא ולא מטמיא אדם: **שלא כפניו מיחזא חזיא ליה.** ג[1]אם בלע תחיכה קטנה ולא לעסה חזיא למי שלא ידע שבלעה: **טהרה בלועה.** דאינה מקבלת טומאה מנלן: **מה כלי חרס [המוקף] למיד פחיל שאינו מגיל על טומאה שבתוכו מלטמא.** אם היה כזית המת בתוכו אין בליעת הכלי מעכבתו מלטמא את הכלי ואת כל האהל: **דאמר מר טומאה רצוצה.** בקרקע שאין לה אהל טפח: **בוקעת ועולה.** ומטמאה כל המאהילים עליה אפילו סמוך לרקיע. אלמא אפילו בליעת קרקע אינה מעכבת וכל שכן בליעת כלי והרי הוא מגיל על טהרה שבתוכו ומעכבת מליטמא באהל המת כדאמרינן בפרק קמא (לעיל דף כה.): אדם

אינה מטמאה. שאם אדם טהור בלע טבעת טהורה ואח"כ נטמא האדם הטבעת שבמעיו אינו טמא כדבעינן למימר לקמן: מי לא עסיק' דאכל סמוך לשקיעת החמה. כלומר שלא נתעכל הטומאה וקאמר רחמנא דלערב טהור ולא מטמא ליה לאדם דטומאה בלועה היא: ודילמא שני התם דלא חזיא לגר. כלומר לפיכך אינה מטמאה אדם ולא מטעם טומאה בלועה: ומנא לן דאי לא חזיא לגר לא מטמאה דכתיב לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה נבלה ראויה לגר חשובה נבלה שאינה ראויה לגר לא חשובה נבלה: הניחא לר' יוחנן דאמר אחת טומאה חמורה אחת טומאה קלה עד לכלב דאי ראויה לכלב מטמאה אפי' אדם וכלים שפיר כלומר מפקינן ודאי טומאה בלועה דלא מטמאה מהכא מהאוכל את נבלתה (דאי) [דודאי] ראויה לכלב ואי לא אמרינן טומאה בלועה לא מטמאה דאדם דהא ראויה לכלב: נהי דלא חזיא בפניו כו': כלומר בפניו של גר דאי הגר רואה שהוא בלועה והקיאה לא הוה אכיל ליה אבל אי הקיאה שלא בפניו והוא לא ידע שאדם בלעו הוה אכיל ליה: שאינו מציל על טומאה שבתוכו מלטמא. כלומר (האי) [דאי בפניו כו'] שרץ בתוך כלי חרש אע"ג שמוקף צמיד פתיל מטמא טהרות שעל גביו דאמרינן טומאה בוקעת ועולה מציל על טהרות שבתוכו מלטמא דאי מוקף צמיד פתיל כל טהרות שבתוכו טהורה אע"ג דהוא באהל המת:

הוה] שרץ בתוך כלי חרש אע"ג שמוקף צמיד פתיל מטמא טהרות שעל גביו דאמרינן טומאה בוקעת ועולה מציל על טהרות שבתוכו מלטמא דאי מוקף צמיד פתיל כל טהרות שבתוכו טהורה אע"ג דהוא באהל המת:

א) גרלאה דל"ל כלומר דיליה כחיה הוא דכתיב ואמרינן דגם בהמה בכלל וכדתנן דהמפלת בין מין בהמה וכו'. ב) לכאורה אינו מובן דלפי גירסת רבינו והיא גירסת התוס' דגרסי אלא לרבנן מאי איכא למימר לא קאי הקושיא אלא על הכלל וכמש"כ התוס' וש"ש.

מסורת הש"ם

א) [לעיל נט. לקמן פד. נדריס פא. מיר לב: זבחים קטו: ב"ק יז: נד:], ב) שבועות ז. יט. [לעיל ע:], ג) נדה כא. [כריתות ז: בכורות מ.], ד) [עי' מופסות בכורות כב. ד"ה עד], ה) בכורות כג. [מיר נ.], ו) [אהלות רפ"ז ופי"ד מ"ו מיר נד.], ז) רש"ל, ח) [ויקרא ז], ט) [שם ה], י) רש"ל, כ) [ל"ל דתנן],

תורה אור השלם

1. זאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ שׁוֹר שֵׂה כְשָׂבִים וְשֵׂה עִזִּים: אַיָּל וְצֶבִי וְיַחְמוּר וְאַקּוֹ וְדִישֹׁן וּתְאוֹ וָזֶמֶר: דברים יד ד, ה
2. דַּבֵּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכֹּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ: ויקרא יא ב
3. וְהָאֹכֵל מִנִּבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעָרֶב וְהַנֹּשֵׂא אֶת נִבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: ויקרא יא מ

גליון הש"ם

תוס' ד"ה **והאשה** כו' לאויר העולם. עיין בר"ש שם משנה ה':

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מי לא עסקינן וכו' דמגע בית הסתרים. נ"ב פי' ונפקא מינה לג' טבעות כדפירש"י בעמוד שני בדף זה בסופו:

מוסף רש"י

חיה טהורה בכלל בהמה טהורה לסימנים. שאין סימני חיה מפורשת אלא בבהמה כתיב כל בהמה מפרסת פרסה (לקמן פד.). **אקרא אני חיה.** בקרבן עולה ויורד כתיב או בנבלת חיה טמאה, ודי אם הייתי קורא בנבלת חיה טמאה שנכתב ראשון ולא הייתי צריך לחזור ולכתוב בבהמה, שהרי בהמה בכלל חיה, שנאמר זאת החיה אשר תאכלו וסמיך ליה כל בהמה מפרסת פרסה (שבועות ז.). **ונאמר להלן בהמה טמאה.** באוכל קדשים בטומאת הגוף בלו את אהרן ונפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם או בבהמה טמאה ואכל מבשר זבח השלמים (שם). **תשב לזכר.** ימי טומאה שבעה וימי טהרה ג"ג, וכל דמיס שתראה בהן טהורין (נדה כא. וכעי"ז בכורות מ.). **תשב לנקבה.** י"ד טמאים וס"ו טהורין (שם). **לזכר ולנקבה.** לחומרא, ימי טומאה דנקבה שבועים וימי טוהר כלים לסוף ארבעים יום מזכר ולא פ' כנקבה (נדה כא.) דלא יהא לה אלא ל"ג ימי טוהר (בכורות מ.). **שטומאה בלועה.** בבעלי חיים (לקמן קכו.) **אינה מטמאה.** לא במגע ולא במשא (נדה מב.). **טומאה חמורה.** דהיינו משא, לגר. עד שהיא ראויה לאכילת גר תוכב, אבל אם קרמה ואינה ראויה לגר תו לא מטמאה במשא אבל טומאה קלה של מגע מטמא עד שתפסל מאכילת כלב (בכורות כג.).

עין משפט נר מצוה

כט א (מיי' פ"ל מהל' שחיטה הלכה ל) סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' יג סעיף ג) [מיי' פ"ל מהל' מ"א הל"ב סמג עשין סב טוש"ע י"ד סי' עט ס"ק]: **ל** ב מיי' פ"ט מהלכות כלאים הלכה ח סמג שם טוש"ע י"ד סי' רלז ס"ק: **לא** ג ד מיי' פ"י מהל' מאכ"א איסורי ביאה הלכה ח טוש"ע י"ד סי' קצד ס"ג: **לב** ה ו מיי' פכ"ה מהל' טומאת מת הלכה יב: **לג** ז מיי' פ"ב מהלכות טומאת אוכלין הל' יח וס"ל מהלכות טומאת הלכה יג ועוד שם פ"ג הלכה יא ופ"ד הלכה יב): **לד** ח מיי' פ"ו מהלכות טומאת מת הלכה ד ה:

שיטה מקובצת

(א) מי לא עסקינן כו'. נ"ב עי' תוס' מנחות דף סט ע"א: **ב)** וקרא למעוטי היכא דהסריחה מחיים: **ג)** אם בלע חתיכה קטנה ולא לעסה והקיאה חזיא למי שלא ידע שנבלעה: **ד)** היינו תחלת בית הבליעה אבל בסופו: **ה)** מהאי קרא דהאוכל מנבלתה יכבס בגדיו והא האי קרא בנבלת בהמה כתיב:

רבינו גרשום

בהמה טהורה בכלל חיה טהורה לסימנין. כלומר בחיה נאמר סימנין דכתיב זאת החיה אשר תאכלו כל מפרסת פרסה וגו' ובהמה בכלל חיה: חיה טהורה בכלל בהמה טהורה להרבעה. כלומר בהרבעה כתיב בהמה ולא כתיב חיה דכתיב בהמתך לא תרביע כלאים וחיה בכלל בהמה: דתניא רבי אומר אקרא אני חיה. כלומר ולא צריך למיכתב או בנבלת בהמה טמאה ליכתוב בנבלת חיה טמאה ואני יודע דבהמה בכלל חיה: בהמה למה נאמרה נאמר כאן בהמה טמאה בויקרא ונאמר להלן בהמה טמאה בצו את אהרן או בבהמה טמאה ואכל מבשר זבח השלמים אשר לה' מה להלן בטומאת הקדש הכתוב מדבר אף כאן בטומאת הקדש הכתוב מדבר דאי נגע בין בנבלת בהמה טמאה בין בנבלת חיה טמאה ונגע בקדשים חייב קרבן: בהמה טמאה בכלל חיה טמאה ליצירה כלומר **ו)** בריה הוא דכתיב והיא מפלת בין מין בהמה בין מין חיה אם זכר תשב לזכר וכו': הניחא לר' מאיר. דאמר המפלת מין בהמה חיה ועוף טמאה מיבעי ליה להאי קרא בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה ליצירה: אלא לרבנן דאמרי כל שאינו מצורת אדם אינו ולד ואינה טמאה **ז)** האי קרא דמקיש נבלת חיה טמאה לנבלת בהמה טמאה למה לי: כוליה לכדרבי הוא דאתא. כלומר האי קרא בנבלת חיה טמאה לרבנן לא מיבעי להו ליצירה לא איתקש חיה טמאה לבהמה טמאה אלא לכדרבי לצורך קדשים: ופשטה החיה את ידה בתוך מעיה. פשטה ידה דרך בית הרחם: אמר רבה כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה. כלומר דחזינן הכא לענין חיה שהולד שהוא בלוע במעי אמו אינו מטמא את האשה: כך טהרה בלועה